# מהדורה למורה – מפתח תשובות

## מטרות הדף:

- להסביר מהו נהר משותף ומה ההבדל בין מעלה הזרם למורד הזרם
- לתאר איך סכר במעלה הנהר משפיע על שכנים במורד הנהר
- לנסח עקרונות להסכם הוגן לחלוקת מים בין שכנים

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

### חלק א' – הבנה בסיסית

- 1. א – החלק הקרוב למקור הנהר
- 2. ב – החלק שהמים ממשיכים אליו, בדרך כלל רחוק יותר ממקור הנהר
- 3. ב – שולט או עוצר את זרימת המים
- 4. ג – עלולים להגיע פחות מים למורד
- 5. ב – נהר שעובר דרך יותר מכפר או מדינה אחת
- 6. ב – כדי לקבוע חלוקה הוגנת ולמנוע מריבות

### חלק ב' – נכון או לא נכון

- 1. לא נכון – סכר יכול לתת חשמל ולשמור מים, אבל צריך שיהיה הוגן גם לשכנים במורד
- 2. נכון – מעלה הזרם הוא תחילת הנהר, לפני שהוא ממשיך למורד
- 3. לא נכון – השכנים חולקים את אותו נהר, אז פעולה במעלה משפיעה על המורד
- 4. נכון – הסכם טוב מתחשב בצרכים של כל הצדדים ולא רק של צד אחד
- 5. לא נכון – שיתוף פעולה חשוב כדי שכל הצדדים יוכלו להשתמש במים לאורך זמן

### חלק ג' – השלמת מילים

- 1. מעלה
- 2. מורד
- 3. סכר
- 4. משותף
- 5. הסכם
- 6. שיתוף

### חלק ד' – התאמה

- 1 – ה (החלק הקרוב למקור הנהר)
- 2 – ג (החלק הרחוק יותר מהמקור)
- 3 – ב (מבנה ששולט בזרימת המים)
- 4 – א (הסכמה כתובה בין שני צדדים)
- 5 – ד (נהר שעובר דרך כמה כפרים או מדינות)

### חלק ה' – סדר נכון

- 1. הנהר יורד מההרים ומתחיל לזרום
- 2. כפר במעלה הנהר בונה סכר
- 3. כמות המים שמגיעה למורד הנהר קטנה
- 4. הכפרים נפגשים ומדברים על הצרכים שלהם
- 5. שני הכפרים כותבים הסכם משותף על חלוקת המים

### חלק ו' – כתיבה ופתרון בעיות

- 1. תשובה טובה תכלול: התחשבות בצרכי שני הצדדים, חלוקה שאינה פוגעת קשות באף צד, הסכמה על עדכון או בדיקה מתקופתית של ההסכם
- 2. תשובה טובה תסביר שסכר נותן יתרונות כמו חשמל ושמירת מים, אבל יכול להפחית מים לשכנים במורד אם לא בונים אותו בצורה הוגנת

### כרטיס יציאה – מה לחפש

- התלמיד מבדיל נכון בין מעלה למורד הזרם
- התלמיד מסביר קשר סיבתי בין בניית סכר להשפעה על שכנים
- התלמיד מציע סעיף הגיוני המתייחס להוגנות או לשיתוף פעולה

## טיפים להפעלה:

- אפשר להמחיש את המושגים בעזרת מרזב או בקבוק מים וקוביות לגו כסכר, כפי שמוצע בשיעור
- כדאי לעודד את התלמידים לחשוב על שני הצדדים (מעלה ומורד) לפני שכותבים את ההסכם
- ניתן לקשר את הנושא לדוגמה מהבית, כמו חלוקת שימוש במקלחת או במחשב בין בני המשפחה

# דף תרגול: נהר אחד – שכנים רבים

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

**שם:** _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

נהר עובר דרך כמה כפרים. מה שקורה בהתחלה של הנהר משפיע על הסוף שלו. נלמד מילים חדשות ונחשוב איך לחלוק מים בצורה הוגנת.

### מילון קטן:

| | |
|---|---|
| **נהר משותף** | נהר שעובר דרך יותר מכפר אחד או מדינה אחת |
| **מעלה הזרם** | החלק של הנהר שקרוב למקור, שבו המים מתחילים לזרום |
| **מורד הזרם** | החלק של הנהר שרחוק יותר, לכיוון שהמים ממשיכים אליו |
| **סכר** | מבנה שבונים על נהר כדי לעצור או לשלוט בזרימת המים |
| **הסכם** | הסכמה כתובה בין שני צדדים על איך לפעול יחד |
| **שיתוף פעולה** | כשאנשים או קבוצות עובדים יחד למטרה משותפת |
| **חלוקה הוגנת** | לחלק משהו כך שכל צד מקבל חלק הוגן וסביר |

## 1 חלק א' – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

**1.** איפה נמצא מעלה הזרם?

א) החלק הקרוב למקור הנהר ב) החלק הרחוק ביותר מהמקור ג) מקום שבו הנהר נפגש עם הים

ד) שם אחר לסכר

**2.** איפה נמצא מורד הזרם?

א) תחילת הנהר בהרים ב) החלק שהמים ממשיכים אליו, בדרך כלל רחוק יותר ממקור הנהר

ג) שם של סוג סכר ד) מקום שאין בו מים כלל

**3.** מה התפקיד של סכר?

א) מייבש את הנהר לגמרי ב) שולט או עוצר את זרימת המים ג) הופך מים מתוקים למי ים

ד) מגדיל את גודל הנהר

**4.** מה קורה למטה בנהר כשבונים סכר למעלה?

א) יגיעו יותר מים למורד ב) לא תהיה שום השפעה ג) עלולים להגיע פחות מים למורד

ד) הנהר ישנה כיוון זרימה

**5.** מהו נהר משותף?

א) נהר שיש בו דגים רבים ב) נהר שעובר דרך יותר מכפר או מדינה אחת ג) נהר שיבש בקיץ

ד) נהר קטן מאוד

**6.** למה צריך הסכם על נהר?

א) כדי שאף אחד לא ישתמש במים ב) כדי לקבוע חלוקה הוגנת ולמנוע מריבות ג) כדי לסגור את הנהר

ד) כדי למכור את המים

## 2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

| # | משפט | ✔ נכון | ✘ לא נכון |
|---|---|---|---|
| 1 | סכר תמיד פוגע בכל השכנים ואין בו שום יתרון | ☐ | ☐ |
| 2 | מעלה הזרם נמצא קרוב יותר למקור הנהר ממורד הזרם | ☐ | ☐ |
| 3 | כשכפר אחד בונה סכר, אין לכך שום קשר לכפרים אחרים לאורך אותו נהר | ☐ | ☐ |
| 4 | הסכם הוגן בין שכנים יכול לכלול התחשבות בצרכים של שני הצדדים | ☐ | ☐ |
| 5 | שיתוף פעולה בין כפרים ששותפים לנהר הוא דבר לא חשוב | ☐ | ☐ |

## 3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

**1.** כפר שנמצא קרוב למקור הנהר נמצא ב- _____ הזרם

**2.** כפר שנמצא רחוק יותר מהמקור נמצא ב- _____ הזרם

**3.** מבנה שבונים על נהר כדי לשלוט בזרימת המים נקרא _____

**4.** נהר שעובר דרך כמה כפרים או מדינות נקרא נהר _____

**5.** כדי לחלק מים בצורה הוגנת, שכנים יכולים לכתוב _____ ביניהם

**6.** כשכל הצדדים עובדים יחד למטרה משותפת, זה נקרא _____ פעולה

## 4 חלק ד' – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

| | | |
|---|---|---|
| **1.** מעלה הזרם | ___ | **א.** הסכמה כתובה בין שני צדדים |
| **2.** מורד הזרם | ___ | **ב.** מבנה ששולט בזרימת המים |
| **3.** סכר | ___ | **ג.** החלק הרחוק יותר מהמקור |
| **4.** הסכם | ___ | **ד.** נהר שעובר דרך כמה כפרים או מדינות |
| **5.** נהר משותף | ___ | **ה.** החלק הקרוב למקור הנהר |

## 5 חלק ה' – סדר נכון

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

| | |
|---|---|
| ☐ | כמות המים שמגיעה למורד הנהר קטנה |
| ☐ | הנהר יורד מההרים ומתחיל לזרום |
| ☐ | כפר במעלה הנהר בונה סכר |

| | |
|---|---|
| ☐ | שני הכפרים כותבים הסכם משותף על חלוקת המים |
| ☐ | הכפרים נפגשים ומדברים על הצרכים שלהם |

## 6 חלק ו' – כתיבה ופתרון בעיות

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

**1.** דמיינו שאתם ועדה משותפת של שני הכפרים מהתמונה. כתבו שלושה סעיפים להסכם הוגן על חלוקת מי הנהר.

**2.** הסבירו במילים שלכם למה סכר הוא 'לא רע' אבל גם לא תמיד 'טוב' לכולם

### כרטיס יציאה

מה ההבדל בין מעלה הזרם למורד הזרם?

הסבירו איך סכר יכול לעזור לכפר אחד ולהשפיע על כפר אחר

כתבו סעיף אחד שהייתם מוסיפים להסכם שכנים הוגן על נהר

איך הרגשתי בשיעור? 😕 😐 🙂 😀